

באוצר החיים

חג הפסח

דברי אלקים חיים מאוצרו הטוב של
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

והמה בכתובים בגליונות היו"ל עולת שבת בשבתו
ע"י 'מכון דברי תורה'
מתוכם נאספו כמה אמרות טהורות
לתועלת התלמידים לשנן וללמוד בדרך קצרה

יו"ל ע"י

אוצר הספרים

דישיבת צאנו קלויזענבורג

ברוקלין ניו יארק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

©

Copyright

ישיבת צאנז קלויזענבורג

1420 50th St.

Brooklyn N.Y. 11219

718.436.4209

להשיג הגליון בבתי מדרשינו די בכל אתר ואתר

חג הפסח

א) הנקי מחטא מרגיש מתיקות במצוות.
 ב) תשובה קודם ליל הסדר

כל חיותם של הצדיקים, מרה היא כלענה בפי הרשעים.

וכמ"ש בספר הישר לר"ת שהביהמ"ד הוא כמאסר לרשעים וגן עדן לצדיקים.

מצניעים ה"אפיקומן" לעתיד

ואולי זה ענין ה"יחין" ששוכרים המצה לשתים ומצניעים חציה לאפיקומן. ובוודאי יש בזה רזין דרזין (ובליל פסח יושב כל יהודי בגן עדן והקב"ה קורא למלאכים שיבואו לשמוע ולראות איך שיהודים עורכים את הסדר כמבואר ברע"מ פר' בא), אבל בפשטות שגם ע"ה יוכל להבין עדיין צ"ב.

אלא שהאפיקומן הוא זכר לפסח שהיה נאכל באחרונה, והשם צפון מורה על שם היותו צפון לצדיקים לעתיד לבא ואז ירגישו באכילתו טעם גן עדן.

וכשכא לערוך את הסדר הריהו מתבונן בדעתו לאמר הלא כעת הוא זמן חרותנו ואני צריך לקיים מצות עונג יו"ט, וכי במצה זו שנחשבת אצלי לחם עוני אקיים סעודת יו"ט לכבוד היום?

ושובר חציה ומצניעה, ומבקש מהשי"ת ואומר בלבו: הלואי שאזכה להרגיש במצה זו טעם של קרבן הפסח שהיה נאכל באחרונה.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך יתי ויפסח, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין.

צדיקים מתענגים במצוה

איילו זכיננו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, היינו גם אנו מרגישים במצוות, הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים, טעם גן עדן.

כהרה"ק מבארדיטשוב וכל הצדיקים זי"ע, שאצלם היה דבר עבירה מאוס ומתועב, והרגישו בריח רע הנודף ממנה, וכאילו היתה העבירה דוקרת ומכאיבה להם, והתורה היתה חיים למוצאיהם ולכל בשרם מרפא, ולא יכלו להפרד ממנה מרוב חמודא דאורייתא שהיתה להם.

היפך ממה שרואים אצל הרשעים, שלכל העבירות מתאוה לבם מאד, אבל מצוה אינם יכולים לסבול וקשה להם מאד לקיימה.

רשעים מתאווים מה שצדיקים מואסים

כשמתבוננים בזה רואים בעליל כי ממש כך הוא, ומה שנחשב אצל הצדיקים לגועל נפש ואינם יכולים לסובלה, ובורחים ממנה יותר ממה שבורח אדם ממלאך המות, זה הדבר יחשב לתענוג אצל הרשעים, ואילו מצוה שהיא

קודם להתקדש ולהטהר ולשוב בתשובה שלימה על כל שמין פגם מימי נעורים, תשובה שיש בה לכפר על כל עוונותינו.

כאשר ישים האדם לבו להתבונן בזה, אימה ויראה תפול עליו וארכובותיו דא לדא נקשן, וזוחל ורועד בהאיך אנפין יכנס ליו"ט פסח אשר הוא כה קדוש כאשר כולו מלא חמץ ושאר שבעיסה, וכמ"ש (ברכות יז, א) גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה וכו', ואיך רשאי להכניס לפיו מצה?

וככה מתבונן כל יהודי בעצמו לפני בא הפסח ומפשפש במעשיו ומבקש מהשי"ת שלא ישאר מבוייש ונכלם ביו"ט קדוש זה, שלא נבוש ולא נכלם מאבותינו, ונוכה כמותם ליום שכולו טוב, יום שהצדיקים יושבים ונהנים מזיו השכינה.

ומבקשים על זאת בליל פסח, כי אז הזמן שיכול כל יהודי לזכות לטעום מיון המשומר וליהנות מזיו השכינה. ובסידור חמדת ישראל ממוהר"ש ויטאל זי"ע כתוב שלא רק בליל פסח אומרים הרחמן זה אלא בכל ימי הפסח, לפי שהצדיקים שנהגו לאכול מצה בכל ימי הפסח הרגישו מעין עוה"ב בכל ימי החג ע"י אכילת המצה. ואנו מבקשים שלכל הפחות נזכה גם אנו להרגיש אחד מני רבי רבבות מהטעם שמרגישים הם בליל פסח באכילת כזית המצה.

צריכים לשוב לפני הסדר

זה שרומזים סימני הסדר לאדם קדש ורחץ, שבתחילה צריך להיות קדושים תהיו, ורחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם, ורק לאחר מכן אפשר לגשת לקיום המצוות הקדושות הנוהגות בליל קדוש זה.

ושמעתי מאאמור באריכות שזקה"ק מצאנו אמר פעם לפני אכילת האפיקומן שגם היום אוכלים הצדיקים מקרבן הפסח, וכשנטל חתיכה מהאפיקומן ראו שהיתה ידו נכוית מחום והשומן נוטף, כאילו היה אוהז בידיו הקדושות חתיכת צלי אש מקרבן הפסח.

צדיקים קיימו "שולחן עורך"

באפיקומן

ויובן בזה מה שראו אצל צדיקים שמיד אחר אכילת מצה הכריזו ואמרו "צפון" ומיד אכלו את האפיקומן, ולכאורה הלא להשאג"א יש חיוב לאכול בשר בליל יו"ט, וכך הוא הסדר מוציא מצה שולחן עורך ורק לאחר מכן צפון, והאיך ביטלו מצות עונג יו"ט.

אלא שהצדיקים הקדושים אשר מן השמים נותנים להם להרגיש טעם גן עדן במצה, אין ביכולתם מיד אחר אכילת המצה לאכול בשר ולאקש"ן וכיו"ב, שזה נחשב בעיניהם לעומת המצה כגוש אדמה, והיו מוכרחים לאכול מיד את האפיקומן שהרגישו בו טעם קרבן פסח כמו זקה"ק.

קדושת ליל הסדר

כף הענינים הנוהגים בליל קדוש זה שורשן בגבהי מרומים, וכגון מה שנוהגים להכין כוס וקורין אותו "כוס של אליהו", הגם שלמראית עין עומד כוס זה מוכן שישתה ממנו אליהו הנביא, אולם בפנימיות הענין יש בו רמזים הרבה, כי כו"ס בגימ' פ"ו כמנין אלקי"ם, ועם תיבת י"ן בגימ' ציו"ן, רמז לשכינה הקדושה הנודדה ממשכן כבודה, ועוד יש בזה רבבות טעמים נשגבים גבוה מעל גבוה.

וכן בכל תנועה ותנועה שעושים בליל קדוש זה, וכדי לזכות לכוון כל אלו הכוונות צריכים

מבתיכם, שכדי לבוא למדרגה זו א"א זולת אם מבערים את היצה"ר, שהוא השאור שחימוצו קשה, היינו שיחפש בכל בתי הנפש לראות אם אין בו מדה רעה ותאוה מגונה שנדבקה בו, ומה שימצא יבערנו ויקבל על עצמו שמהיום והלאה יהיה לגמרי אחרת, ואז יוכל לקיים מצות שמחת החג באכילת מצה כל שבעה.

ביאור "הא לחמא עניא"

זה הרמז בהתחלת עריכת הסדר באמירת הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים וכו', השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל.

שהאדם רואה איך שאפילו כשהוא מיסב לשולחן הסדר, והמצה כבר מונחת לפניו, מ"מ עדיין אין לו כל תשוקה וחדוה של מצוה, בה בשעה שהצדיקים הקדושים התחילו כבר להיות שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, ומצפים כל רגע מתי תבוא לידי ואקיימנה, וכל שעה נדמית להם כאילו עברה שנה תמימה לגודל השתוקקותם למצוה, ומחכים אימתי יוכלו כבר להסב אל הסדר ולקיים את מצוות הלילה הזה, וכבוא המועד חוטפין מצות בלילי פסחים כבכורה בטרם קיץ אשר יראה הרואה אותה בעודו בכפו יבלענה, וכשאוכלים המצה מרגישים בה ממש טעם גן עדן.

ומתאונן ואומר בלשון ארמית: **הא לחמא עניא**, די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, שלסיבת הגלות המר הוא כבר מדבר בלשון ארמית, ונדבקו בו ממנהגי הגוים, ומחמת כן אין לו כל תשוקה להסב לסדר ולאכול מצה קשה ועבה, ואומר "הא", המצה הזאת, לחמא עניא, בעיני היא בדיוק כמו המצה שאכלו אבותינו

כי כדי לקיים מצוות קדושות כאלו ולהכניס לפה מצה קדושה עלינו להתקדש ולהטהר קודם, וכדי שנוכל להרגיש בה טעם קדוש צריך פה קדוש ומעיים קדושים, וכדאיאת בתוס' (כתובות קד, א, ד"ה לא נהנית) בשם המדרש (עי' תדב"ר יד, א) עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יבקש שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

כלי תשובה לא יקבל הקדושה

העיקר הוא לבער לפני פסח את החמץ הרומז ליצה"ר ולשוב בתשובה עד היכן שידינו מגעת, ובערב פסח החיוב לעשות תשובה יותר מבערב יום הכיפורים, כי ביוה"כ עיצומו של יום מכפר, משא"כ בפסח אם לא ישוב לא יזכה להרגיש טעם גן עדן במצה, ולא יוכל לקבל כדבעי את קדושת החג.

בזה מובן לי למה אנו קוראים לחג פסח, ובתורה נקרא חג המצות (ועי' בקדושת לוי), כי אם מרגישים טעם קדוש במצה ומתענגים באכילתה, ראוי לכנותו בשם "חג המצות", אולם כשאין זוכין לזה אין זה חג המצות אלא חג הפסח.

רק בתשובה ירגיש טעם מצה

בני א-ל חי אשר יראת ה' נגע בלבכם מכינים עצמם מבעוד יום, ומבערים את החמץ מכל רמ"ח אבריהם, ומשרשים אחר המדות הרעות, ומשליכים מעליהם כל תאוה רעה והרגל רע, ובכך הם מכשירים עצמם לקראת הפסח (מימאכט זיך אליין פסח'דיג).

התודה"ק אומרת (שמות יב, טו) שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ששבעת ימים יהא לכם מצוה באכילת מצה - כשתרגישו בה טעם גן עדן וכנ"ל, אך בתנאי שמקודם תשביתו שאור שבעיסה

לאכול מצה זו בלית ברירה, וכן רק כל דצריך ייתי ויפסח, אולם אנו מקוים שכל זאת רק השתא הכא כאשר שרויים אנו בחשכת הגלות, שהתגברות הטומאה גורמת שייראה בעינינו כלחם עוני, אבל לשנה הבאה בני חורין, ואז כבר נרגיש בה טעם לחם שמלאכי השרת אוכלין.

שנה יב גליון כד

בהיותם עבדים בארעא דמצרים, כשהאכילום שם מצות שהיא לחם עבדים כמ"ש המפרשים, וכואב לו הלב בראותו איך שהוא שרוי בשפל המדרגה. ומנהמת לבו הוא זועק: רבש"ע, לעת עתה מחמת תוקף הגלות רק כל דכפיין ייתי וייכול, כלומר רק מי שהוא רעב מאד מסוגל

הדיבור בשפת אידיש

סבורים שיתכן לנהוג כן רק כלפי חוץ, ובפנימיות להשאר יהודים יראים ושלמים, אולם ברוב איזולתנו שגינו, והמציאות מוכיחה לנו שאין כך פני הדברים, כשיהודי מביט אל עבר דלתות הגוי, ולומד את דרכי התנהגותו, ואומר איכה יעבדו הגוים האלה ואעשה כן גם אני רק לפנים, ובתוך לבי אשמור שלא להיות במהותי כמותם, סופו שהופך להיות גוי גמור כמותם, ואף גרוע מהם.

דיבור בשפת גויים – מי"ח דבר

וכבר הזכרתי הרבה פעמים את הירושלמי במסכת שבת (פ"א ה"ז), שכשנעצו חרב בביהמ"ד וגזרו י"ח דבר גזרו גם עליהן ועל לשונם. והביאו החתם סופר בתשו' (אבהע"ז ח"ב סי' י"א) וכותב שם שגם הקדמונים היו בקיאים ללועזים בלע"ז, אך בכוונה שבשו הלשונות מפני גזירת י"ח דבר. ועיין מ"ש עוד בהגהותיו לשו"ע (או"ח סי' פ"ה), ובחת"ס על התורה (פר' נשא) עה"פ

אמרתי ליתן טעם למנהג שפותחין הדלת לביל פסח בשעה שאומרים שפוך חמתך אל הגוים.

סיבת הגלות – התקרבות לגויים

דהנה המתבונן בקורות עמינו משנות דור ודור יראה שבגלות מצרים היינו מאתים ועשר שנה, ובגלות בבל שבעים שנה, והגלות הנוכחי כבר עבר כמעט אלפיים שנה מאז שחרב מקדשינו וגלינו מארצנו, ועדיין בחשוכא יתבינן בגלות בין האומות.

הלא בושא תכסה פנינו שהגענו כבר ליום י"א בניסן שנת תשמ"ד ומשיח עדיין לא בא, ואנו תוהים ומשתאים על מה עשה ה' ככה, למה באמת עדיין לא נושענו.

התשובה לכך נעוצה בפתיחת הדלת המכוונת לעומת פתחיהם של הגוים, שלומדים מהגוים, וחושבים להיות כטוב שבהם, לדבר בשפתם וללבוש כלבושיהם.

הפתוחות הן הן הסיבה לאריכות הגלות, שהיינו מסתכלים על הגוים ברחשי כבוד והערצה כאילו הם טובים והגונים, והחשבנו את דרכיהם, הלכנו לבתי ספר שלהם ולמדנו לדבר בשפתם.

"שאינו יודע לשאול" אינו מבין אידיש

בזה יל"פ מאמר בעל ההגדה כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול.

השלישה בנים הראשונים אפשר להבין מה המה, אולם את טיבו של האינו יודע לשאול אינו מכיר. אם הוא רואה שיושבים לבושים בקיטל, ואוכלים מצה, ושותים ד' כוסות, ואינו מתעורר בתמיהה, ואינו שואל שיסבירו לו מה נעשה, א"כ הריהו שוטה גמור, ומה תועלת יש במה שאת פתח לו, הלא בלא"ה לא יבין מה שמסבירים לו!?

ונראה שהשאינו יודע לשאול מבחין בכל, אלא שבליל פסח מזהיר האבא שהיות והיום פסח, המורה על פה סח בקדושה, אין הוא מרשה שידברו בביתו היום אפילו מילה אחת באנגלית, אבותינו נגאלו ממצרים על שלא שינו את לשונם, וגם אני לא מסכים שישנו את הלשון בביתי, ואותו הבן הרביעי נתחנך בבית הספר, ושם למד לדבר רק אנגלית, ואינו יודע אפילו מילה אחת באידיש, ולכן מכנה אותו בעל ההגדה בתואר שאינו יודע לשאול.

ובעיני ראיתי בבארא פארק לפני שנים רבות שישב לידי יהודי זקן עם בנו ונכדו, והנכד לא הבין מה שהסבא אמר לו, וביקש מהאבא שיסביר לו באנגלית מה שהסבא אומר, ואח"כ כשנשאתי דברים אמרתי לפרש משאחז"ל

כה תברכו, ובדרשות בכמ"ק, שאבותינו הנהיגו את בניהם שלא לספר בלשה"ק עיי"ש.

והארבתי בתשובה מדברי קדשו שלשון יידיש אינה שפה גרמנית עילגת, אלא שפה שחברה ע"י גדולי ישראל. וכן שפת הלאדינו אינה ספרדית משובשת, אלא שפה שנתחברה במיוחד לבני ישראל ע"י גדולי ישראל שידברו בשפות אלו.

ועיין בקרבן העדה על הירושלמי שם שהגזירה מ"ח דבר היתה שלא ירגיל אדם עצמו ובניו לדבר בלשון עכו"ם עיי"ש.

וכי בושה לדבר אידיש?

ומי הוא זה אשר יהין לעבור על גזירת י"ח דבר בשאט נפש?! הלא הלב נוטף דם בראותינו יהודים טובים וישרים, נאמנים לה' ולתורתו, עטורים זקן ופיאות, מדברים ביניהם נכרית.

נכנסים לבתים יהודיים טובים והגונים, ומוצאים שם בנות ישראל יושבות ומשוחחות ביניהן באנגלית. - וכי בושות הן לדבר בתוך ביתם בידיש? וכי לא מתאים יותר שידברו שפה שראשית היווצרותה היתה בקדושה ע"י גדולי ישראל!?

פתיחת הדלת היא סיבת הגלות

חייב אני לעורר על כך כי אנו קרובים מאד לפסח, ואכתי עבדי דאחשורוש אנן שעוד נמצאים בגלות, ובעוה"ר גם בארץ ישראל רואים אנו בצרתם, וכל זאת משום שראו ולא לקחו מוסר, לא מתבוננים לראות מה יהיה הסוף אתנו, עוד שנה בגלות עוברת ועוד שנה.

לזה פותחים את הדלת לפני שפוך חמתך, ומתוודים לפני הקב"ה שאכן הדלתות

ראה בני, השתדל נא גם אתה מכאן ואילך לדבר רק בלשונינו, בזכות זה יעזור לך השי"ת ויחננו דעת שיוכל גם הוא לדבר כמותנו.

התברלות מגויים יחיש הגאולה

בני ישראל יקרים לא אתעייף מלשוב ולהזהיר, בני קל חי כבר די לנו להיות בגלות, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, רואים בחוש שאין זה טבעיות, בכל שנה חושבים שבוודאי כבר תבא הישועה ונכזבה תוחלתינו.

דעו לכם בני ישראל שזבה תלוי הגאולה, אין אלו דיבורים בעלמא אלא ברור הוא שאם כל ישראל לא ידברו שפת נכרית, וייקראו בשמות ישראל, ויהיו לבושים כיהודים, אזי מיד יבא המלך המשיח. יזכור כל אחד "אני יהודי" ואינו רוצה לשנות מדרכי אבות, ולא יניחו להטעות עצמם.

משיעור חורש"י פרשת אחרי תשד"מ

ההתייחסות הנכונה לבן הסורר

וכסילותו על פניו, לקרבו ולספר לו נסים ונפלאות שנעשו לאבותינו וכיו"ב, וזאת בגלל שלא לדחות אבן אחר הנופל, שאם יריבו אתו ויתגרו בו בדברים תקיפים יש חשש שיתפקר לגמרי ויעשה דברים רעים כדי להכעיס את מולדיו רח"ל.

מתי לקרב ומתי לרחק

עובדא ידענא מאיש חסיד אחד עשיר ובעל נכסים בשם מוה"ר שמואל ז"ל, שאחד

(שבת כ"ב) שאל אביך ויגדך זקינד ויאמרו לך, שלכאורה היל"ל שאל אביך זקינד ויאמרו לך, אלא שלעתים קורה שהסבא אינו מבין את שפת הנכד, והנכד אינו מבין את לשון הסבא, ואחז"ל שהדרך הנכונה היא כאשר זקינד ויאמרו לך, שלא יצטרכו למליץ בינותם (ואוי לאותה בושה כשצריך לעבור על גזירת י"ח דבר כדי שיוכל להיות שאל אביך).

בליל הסדר מסוגל לעורר על זה

ואמר בעל ההגדה ושאינו יודע לשאול את פתח לו, שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, אפילו שהבן הזה אינו יודע לשאול, מ"מ את פתח לו, שאולי כשתדבר אליו בליל פסח ותספר לו שבעבור זה שלא רצינו לשנות את לשונינו הוציאנו ה"א ממצרים, ותדבר אל לבו ותלמדנו:

ודקדק בלשונו אחד חכם, דאלמלי היו כמה חכמים כי אז בודאי שביחד היו מנצחים את הרשע ולא היה יכול לשלוט בהם, אבל מכיון שיש רק חכם אחד הרי יש חשש גדול שאותו רשע וכופר יעמוד כנגדו ויגרור אותו למעשים רעים, ומכל שכן את התם והשאינו יודע לשאול.

ולפיכך ציוה ללכת אתו בתקיפות, להקהות את שיניו, ולגעור בו בקול רם באופן שכולם ישמעו וייראו, אשר אילו היה שם לא היה נגאל.

התורה מגיין שלא להימשך

לעומת זה הבן החכם מרגיש בחכמתו את מעלליו השפלים של הבן הרשע היושב יחד אתו בבית בהסיבה על שולחן הסדר, והוא מפחד מאוד שלא ימשך אחריו ללמוד ממעשיו, ונפשו לשאול הגיע מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו **אתכם**, לא אמר אותנו שלא לכלול גם את הרשע דאין רצונו להיות יחד אתו בחבורה אחת.

ונפשו אותה לדעת מה העצה היעוצה להישאר איתן באמונת אמת ובקיום החוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקינו, שלא ליפול בפח מוקשיו ולהידרדר להיות בועט ואומר מה העבודה הזאת לכם.

וביותר הוא דואג על אחיו התם והשאינו יודע לשאול שעלולים ביותר להימשך אחרי חלקקות לשונו של הרשע, ואיך אפשר להצילם מידו.

לכן ואף אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. כי התורה הקדושה אגוני מגני ואצולי מצלי (סוטה כ"א ע"א),

מבניו יצא לתרבות רעה ל"ע, אמנם לא פשט מעליו את הלבוש היהודי ועדיין היה בא תכופות לבית הוריו, וגרם להם צער רב בהתנהגותו הגרועה.

בצר לו נסע אותו חסיד לרבו, ובקשתו בפיו שיתפלל על בנו שימות במיתה משונה. רבו הרגיעו ואמר לו שאסור לדבר כדברים האלה ורק יצפה לישועת ה' שעוד ישוב למוטב.

שוב חקר מפיו לדעת אם יש לו עדיין ילדים בבית ויש חשש שעלול לקלקל אותם בחבורתו, כי אז הריהו בגדר מסית ומדיח וכו'. ומכיון שאמר לו שכבר השיא את שאר ילדיו לכן ציוה עליו להתייחס אליו בקירבה וחיבה, כי אז יש תקוה לאחריתו אולי ביום מן הימים ימלך בדעתו וישוב לפחות במקצת למקור שורש יהדותו. לא כן אם ידחה אותו, שאז לבסוף יפרוש ויסור לגמרי מדת ישראל.

על כגון זה נאמר שם בסוף הפסוק ואת בתינו הציל, כי לא ידח ממנו נדח ונשמה ישראלית סופה לחזור בתשובה, דלא כרשעי אומות העולם, וכעשו הרשע שהוא ברשעו מתחלתו ועד סופו (מגילה י"א ע"א).

לרחקו כשיכול לקלקל אחרים

ברם, כאמור, במה הדברים אמורים כשאין חשש בדבר שיקלקל אחרים, אבל אם הוא עלול להרשיע את שאר הבנים אז אינו רשאי להכניס אותם בסכנה בגלל תקות טובתו של זה.

וזה הענין בהגדה של פסח כאשר יש ארבעה בנים וביניהם אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול, שהרשע עלול להחטיאם.

ותעסוק בהלכות הפסח, ובכך תינצל מעצת רשעים.

על זה פתח ואמר ברוך המקום וכו' ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם ואחד רשע וכו', היינו שעל ידי העסק בתורת אמת באופן דלא פסיק פומיה מגירסא יישאר החכם בחכמתו ולא יימשך אחרי הרשע. ואי אפשר להכניע את הרשע אלא בלימוד התורה.

מעידן רעוא דרעוין שבת חוהמ"פ תשמ"ג

והיא העומדת למחסה ולמגן מפני הרשעים. והרוצה לתקן ביתו ולשומרה עליו להעמיד יסודותיה על אדני התורה, לקיים מ"ש (גיטין ד' ע"א) השכם והערב עליהן לבהמ"ד והן כלין מאליהם, שבכח התורה אפשר לכלות את כל הרשעים.

ולכן כמענה לשאלת החכם במבוכתו מה העצה היעוצה להתחזק בקיום העדות והחוקים המשפטים אשר צוה ה' אלקינו, ואף אתה אמור לו **כהלכות הפסח** וכו', כלומר תשב פה בבית

א) כח הטומאה והיצה"ר (ב) התורה אגוני ומגנא

וזהירות, אלא דע וזכור תמיד שבדור טמא ובמקום טומאה אתה שרוי.

וכך עשה הלל שהיה ראש בני ישראל, והיה בבחי' משה רבינו (ראה מגלה עמוקות אופן ע"ד), וזאת בזמן שבית המקדש היה קיים ואור הקדושה היה מאיר וזורח בכל העולם, ואף אז היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד ללמד עד היכן צריך ליזהר ולפחד מן החטא, שלא רק מי שיש לו חמיץ בביתו צריך לפחד אלא גם בשעת אכילת מצה לחם עוני עליו ללבוש פחד ומורא מן המרור שלא יתפתה להימשך אחריה.

גודל כח הטומאה

והפמ"ד לזה בעל ההגדה, לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו, וידוע הדקדוק

נראה לבאר ענין מצות ספירת העומר ממחרת השבת, ביום שני של חג הפסח.

זקוקים שמירה תמיד

נקדים לבאר נוסח ההגדה זכר למקדש הלל, כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד, לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו.

מצה היא שורש הקדושה והפרישות, ולעומת זה מרור היא שורש הטומאה, ועדה"כ (ירמיה ב' טו) כי רע ומר עזבך את ה"א, ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' (קהלת ז' כו).

והזהיר הלל שגם בשעה שאתה זוכר יציאת מצרים ומקיים מצוות ה' אל יתנשא עליך יצרך להשיאך ששוב אינך זקוק לשמירה

אין להם לחשוש מן העבירה, ולזה ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי אשר גם עכשיו פושעים בי, ומתוך כך יתלבשו במורא ופחד וישכילו לראות דאף זה שהוא ירא אלקים צריך שיהא לו יראת חטא, ואף מלאכי מעלה יראים מן החטא.

רמז בדיקת חמץ

ע"ז זה יסדו מצות בדיקת חמץ, דאף שכבר כיבד את ביתו בקפדנות מרובה בקרצוף וגרידה, והוציא הוצאות מרובות לכבוד החג, בכל זאת עליו לפחד שמא עדיין נשאר חמץ ברשותו, ושמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילוה ויבא לאכול חמץ בפסח.

ואם לא בדק בי"ד יבדוק בתוך המועד לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד (פסחים י"ב ע"ב), ויקיים מה שנאמר (דברים טו, א) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך.

לזכור תמיד כה היצחק"ר

והענין בזכירה זו היא, כי הנה בארץ מצרים נתדרדרו בני ישראל והגיעו לשפל המדרגה של הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז וכו', וזאת על אף שהיו שם עמהם עמרם גדול הדור ואהרן הנביא וכל שבט לוי, ודבר זה עלינו לזכור וללמוד מיציאת מצרים.

ע"ז זה אמרו (ברכות י"ב ע"ב) כל ימי חיך להביא לימות המשיח, ומבואר במפרשים שזה לכו"ד אין מצוות בטלות לעת"ל (עיין שו"ת דברי יציב או"ח סימן ק"א), וא"ש לדרכנו דלדידיה שייך גם אז חטא, וכמו ביציאת מצרים שאף כי עין בעין ראו נסי ה' ונפלאותיו, בכל זאת היו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר (ערכין ט"ו ע"א), ועד

בזה שנקט קרא שנאמר בפסח שני ולא הביא מקרא מלא שנאמר בפסח ראשון.

אל"א דפסח שני נועד גם בשביל מי שהיה בדרך רחוקה, ואיזו היא דרך רחוקה וכו' מאיסקופת העזרה ולחוץ (פסחים צ"ג ע"ב), והדברים מבהילים לרעיון שבן אדם הלז הטריח עצמו לבוא ממרחקים עד לירושלים, והוא כבר עומד על סף הכניסה לעזרה בשעה שעומדים שם רבבות אלפי בני ישראל ועושים את הפסח במועדו, וכזיתא פסחא והילולא פקע איגרא (פסחים פ"ה ע"ב), ובכל זאת בעצת יצרו אינו נכנס להקריב את הפסח, ואפילו הכי חס עליו החושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ונתן לו זמן לעשות פסח שני.

ועכ"פ יכולים לראות מזה עד היכן עלולה כח הטומאה לשטות דעת האדם.

אף כשיבא משיח יהיו רשעים

בדרך זה אמרו (עירובין י"ט ע"א) רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם.

דאף בראותם שכבר בא מלך המשיח בכל זאת פושעים והולכין. וזה שנאמר הפושעים בי שפושעים והולכין לעולם. וזה גופא סיבת הדבר של ויצאו וראו וגו', שלכאורה אין לזה פשר דלמה זה ייצאו ממקום מושבם בגן עדן שם רואים במראות האלקים ועליה רמזון דין הוא בבחי' זה א' ואנהו, בכדי להסתכל ולראות בפגרי האנשים הפושעים.

אל"א שילכו ללמוד לקח בעבודת השם ודרכי מלחמת היצר, שלא יעלה על דעתם כי בהיותם מהיושבים ראשונה במלכות בגן עדן שוב

ובפנ"י שם), רשף בגי' תק"פ כחושבנא דס"מ ונוקבא דיליה, שהתורה מעבירה אותם.

ואשרי אדם מפחד תמיד מן החטא ומתוך כך אינו מתעייף עינו מן התורה, ואז מוזיקין בדילין הימנו, ומתקיים בו מ"ש (ברכות ח' ע"א) מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, רצ"ל דרך על ידי הישיבה בדי' אמות של הלכה אפשר לזכות להשראת השכינה ולדביקות בהשי"ת.

רק התורה מגיין

ימי הפסח נקראים חג המצות, א"ת המצות אלא המצוות (רש"י שמות יב, יז), שהימים האלו מלאים וגדושים במצוות ומעשים טובים, הן בחלוקת צדקה, והן במצוות החג, ביעור חמץ ואכילת מצה, ובלילי פסחים לובש את הקיט"ל להזכיר לעצמו יום המיתה, ובזמן שבית המקדש קיים עלו לרגל ואכלו מן הזבחים ומן הפסחים, ואחרי כל זאת עדיין היצר אצלו ולא נפטר הימנו מכל וכל, וכמו שהראה הלל במה שהיה כורך מצה ומרור ואוכל ביחד וכנ"ל.

ושמעתי מכ"ק אאמו"ר מה ששמע מפ"ק דו"ז הגה"ק מדוקלא זו"ע, שהעיד על עצמו שהלך לערוך גלות ועשה לעצמו סיגופים שונים וסיים ואמר, ואני אומר לך שאת הבחור הלז אי אפשר לכבוש אלא על ידי דף גמרא ותוספות.

ספירת העומר – הכנה לתורה

לכן אחרי שביער את החמץ ואכל מצה והקריב את הפסח וקרא את ההלל, ולבסוף רואה שעדיין היצר אצלו, הוא מגיע למסקנא שהעצה היחידה כנגדו היא לימוד התורה, ואז מתחיל לספור ספירת העומר בהכנה לקראת קבלת התורה.

שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו (שיר השירים א, יב ועיין גיטין ל"ו ע"ב), ויבאו מרתה וילונו על משה (שמות טו, כג-כד).

אף ברגעים האחרונים יכולים להיכשל

ואמר הכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, דכל עוד נשמתו באפו חייב אדם לפחד מן העבירה, ואף זקן בן תשעים ותשע שאינו יכול לנועע את הידים והרגלים ולראות בעינו מ"מ עלול עדיין להיכשל בחטא.

וצריך זהירות ושמירה עד זיבולא בתרייתא, וכמבואר בספח"ק שעל זה כוונת אורז"ל (ברכות ח' ע"א) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא זו מיתה, כי בשעת פטירתו של אדם מן העולם עומד עליו היצה"ר להחטיאו בהרהורי כפירה, ולכן מנהג ישראל שאומרים אצל גוסס ב"מ פסוקי יחוד ונשמת, דאף מי שהיה צדיק גמור כל ימיו ודבוק בהשי"ת עלול הוא ברגעיו האחרונים לכפור בהשי"ת ח"ו.

זוה למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ואף ברגעים האחרונים.

תורה אגרני ומננא

והעצה היעוצה להינצל מעצת היצר היא, לעסוק תמיד בדברי תורה, ואז יקויים בו מה שנאמר (משלי ו, כב) בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך, וכן אמרו (סוטה כ"א ע"א) תורה אגרני מגנא ואצולי מצלא, ואמרו עוד (ברכות ה' ע"א) כל העוסק בתורה יסורים בדילין הימנו שנאמר ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר התעייף עיניך בו ואיננו וכו' (וע"ע לעיל שם כל הקורא קרי"ש מוזיקין בדילין וכו' ובהרי"ף

תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ויק"ד כח, א), היינו שלא יתכן להיות תמימות אלא על ידי קבלת התורה בחג השבועות.

וכמה צדיקים נהגו לספור ספירת העומר גם ביום, וכן המנהג ללמוד דפי המסכתא בהתאם למספר ימי הספירה, וזאת כדי שלא יסח דעתו כלל מהספירה, ויזכור תמיד שהימים מתקרבים והולכים לזמן מתן תורתנו, ולהורות נתן שעיקר כבישת היצר אינה באמצעות חג המצות ומצותיה כי אם על ידי לימוד התורה.

שנה טו גליון ל

ואמר הכתוב (ויקרא כג, טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, דאף אחרי שכבר נתעלה למדריגת יום שכולו שבת עדיין דעתו נתונה על קצירת התבואה ולהביא טרף לביתו, והוא מתבונן ורואה ששום דבר לא הועיל לו לבטל את יצרו הרע, והוא תוהה ומתאונן מה יהא סופי ותכליתי, ולכן באה המצוה שיתחיל להתכונן לקבלת התורה.

שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי הן

קדושה - יסוד הכל

ע"ז דבר זה הזהיר הכתוב ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, לא בשביל שתזכו למדריגות והשגות עליונות, אלא למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, כי התנאי הראשון לאמונה פשוטה וידיעה שיש בורא עולם היא ההתנהגות בקדושה. ואם כשאתה נוסע בדרכים וכיוצ"ב לא תיזהר במראה עיניך, ולא תישמר מהתגברות היצר עליך לטמא גופך ונפשך, סופך לעבור על כל מצוות התורה.

כ"ז אלו שחושבים לתקן את העולם וללמד תורה על ידי מסיבות של תערוכות וכו', סופם לבא לידי כפירה בעיקר, ועל אף שבחיצוניות הוא לבוש באיצטלא דרבנן הרי תוכו מלא אפיקורסות ומינות. כי רק על ידי והייתם קדושים לאלקים יתכן להשיג אמונה, ולדעת כי אני ה' אלקיכם,

אי"ז קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו.

בהעדר קדושה בא לידי כפירה

ידוע מהרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכל כופר ומין תחלתו בטומאת עריות. דכל זמן שאדם מישראל נוטר ברית קודש, ושולט על עיניו ועל מוחו, בהיותו נזהר באיסור (במדבר טו טז) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אי אפשר שיעלו בדעתו הרהורי מינות. אבל משהגיע לשכרותו של לוט מחמת התאוות, אשר היצר מתגבר בזה על כל אחד בחור ואברך וזקן, הוא בא גם לידי מחשבות כפירה, ומזה שורש פורה רש וلعנה לכל מרעין בישין, ומלא תנאף בא מיד ללא יהיה לך.

וללא זהירות ממחשבת עריות וקריבה דגילוי עריות אי אפשר.

מדחי אל דחי

והמבשלה הזאת היתה תחת ידם של בני מדינת אשכנז ובוהמיה וכו', שלא ידעו חומר האיסור של הושטת יד לאשה והישיבה ביניהם ועמהם, ובכך הלכו מדחי אל דחי לטומאת רפורם וכו', ועד שיצאו מן הדת ונבלעו בין האומות.

וכפ' אותם קלי דעת שיסדו מועדונים למטרות שונות, בהם נתקיימו כינוסים בתערובת, לבסוף היו מעשנים שם בשבת וכפרו בכל קדשי ישראל. וכל אותם מפלגות למיניהם התחלת טומאתם היתה בגלל חוסר זהירות בעניני עריות, כי לא למדו לדעת איך להישמר די הצורך מפני טומאה זו.

יסוד דרך החסידות – שמירת העינים

וריהם השי"ת על עמו ושלח לעולם הזה את הבעל שם הקדוש, שנקרא בעל שם טוב היפוך מבחינת רע. והיסוד הראשון אצל חסידים היתה שמירת העינים, והזהירות מלהסתובב במקומות של טמאים ופרוצים. דבר זה היה חדור בידיעתו של כל יהודי פשוט, ואף בילד קטן, כי קיימו בהם חנוך לנער על פי דרכו בקדושה, שלא

ללמוד בחדר בתערובת וכיוצ"ב.

אמנם בכדי להבין שורש דרך החסידות בעולמות העליונים צריכים השגות כבעש"ט ותלמידיו הקדושים, אבל הנגלות לנו ולבנינו ממה שראינו דרכי תהלכותיהם של 'חסידישע אידען', שנהרו מלידתן יד לאשה, מלהיכנס לבית זר, והלכו ברחוב בעינים מושפלות תוך כדי שמירה יתירה. ובכך שגשגה ופרחה היהדות, דעל ידי שאלפים ורבבות מעמך בית ישראל נזהרו מטומאת ניאוף בא להם דעת דקדושה, והתחילו להשיג דרכי העבודה איך להיות יהודי.

קדושה – הכנה לקבלת התורה

אפיכך קודם מתן תורה נצטוו על הפרישות, ויאמר אל העם היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה (שמות יט טו), דעל ידי הקדושה, וחינוך הבנים בקדושה, נעשה אדם כלי מוכשר לקבל את התורה.

ע"ז זה אמר המגיד (הגדה של פסח) אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, וכבר עמדו בזה דמה התועלת במעמד הר סיני ללא קבלת התורה, אלא שבאותו מעמד זכינו להשיג דרכי הקדושה, ואילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו בזה שזכינו למידת הקדושה.

מעידן רעוא דרעוין בא תשד"מ

התוכן:

(א) הנקי מחטא מרגיש מתיקות במצוות (ב) תשובה קודם ליל הסדר

צדיקים מתענגים במצוה / רשעים מתאווים מה שצדיקים מואסים / מצניעים ה"אפיקומן" לעתיד / צדיקים קיימו "שולחן עורך" באפיקומן / קדושת ליל הסדר / צריכים לשוב לפני הסדר / בלי תשובה לא יקבל הקדושה / רק בתשובה ירגיש טעם מצה / ביאור "הא לחמא עניא" /

הדיבור בשפת אידיש

סיבת הגלות - התקרבות לגויים / דיבור בשפת גויים - מ"ח דבר / וכי בושה לדבר אידיש? / פתיחת הדלת היא סיבת הגלות / "שאינו יודע לשאול" אינו מבין אידיש / בליל הסדר מסוגל לעורר על זה / התבדלות מגויים יחיש הגאולה

ההתייחסות הנכונה לבן הסורר

לאו כל אנפין / מתי לקרב ומתי לרחק / לרחקו כשיכול לקלקל אחרים / התורה מגין שלא להימשך

(א) כח הטומאה והיצה"ר (ב) התורה אגוני ומגנא

זקוקים שמירה תמיד / גודל כח הטומאה / אף כשיבא משיח יהיו רשעים / רמז בדיקת חמץ / לזכור תמיד כח היצה"ר / אף ברגעים האחרונים יכולים להיכשל / תורה אגוני ומגנא / רק התורה מגין / ספירת העומר - הכנה לתורה

קדושה - יסוד הכל

בהעדר קדושה בא לידי כפירה / מדחי אל דחי / יסוד דרך החסידות - שמירת העינים / קדושה - הכנה לקבלת התורה